

A Nussbaum Nagybácsik

Két nagybátyám van a képen: a legnagyobbik [László] és az apám után következő [József]. Tulajdonképpen a háború után csak ők ketten maradtak életben. Az apám nem jött vissza a lágerből, a Budapesten élő kisebbik testvér [Sándor] pedig munkaszolgálatban halt meg. 1945-ben készülhetett, amikor feltehetően Párizsban találkozott a két testvér.

A nagyobbik testvér Párizsban bohém életet élt. Előadott a Sorbonne-on, és egy csomó pénze volt. Elment például Nizzába nyaralni, és otthagya minden pénzét. Volt olyan időszak, hogy apám hosszú ideig nem kapott tőle levelet, s jött egy levél valami Zanzibárból [Sziget és város az Indiai-óceánban, Afrika keleti partjainál. -- A szerk.], hogy nincs pénze visszamenni Párizsba, és küldjenek pénzt. Emlékszem, hogy 1937-ben apám kap egy levelet, melyben sürgetik, hogy azonnal jöjjön Párizsba, mert baj van Lacival -- róla neveztek el engem. Én az egész mesét később tudtam meg. Apám elment Párizsba, felmegy a lakására, s becsenget hozzá. Mire az: "Jenő! Hát te mit keresel itt?" Apám nem tudta, mit mondjon, mivel azt hallotta, hogy baj van vele. "Valami baj van?" "Nincs." Nem értette, hogy mi lehetett, hogy sürgönyben kérik. Elmentek ebédelni valahová, ott derült ki, hogy mindent betett a zálogházba, még a ruháját is. Szóval teljesen bohém élete volt. Sohasem nősült meg. De egészen élete végéig volt élettársa, annyira, hogy az utolsó élettársa alig egy-két évvel idősebb, mint a feleségem. Vele a mai napig tartom a kapcsolatot. Nem volt zsidó élettársa, de nem tért ki a zsidó vallásból. A párizsi temető zsidó részlegében [lásd: temető] van eltemetve, az utolsó élettársa oda temette el 1967-ben. November elsején [halottak napján], habár nem szokás a zsidóknál, de akkor is visz virágot [a sírhoz az élettársa].

A harmadik testvér 1937-ig orvos volt Németországban, de 1937-ben már túrhetetlen volt a helyzet. Két évet, 1939-ig még maradt, onnan átment Londonba. Londonba gyűltek a menekültek az egész világról. Nem lehetett ott orvos, de zseniális ötlete támadt: Amerikába nem lehetett menni csak úgy, tehát egyetlen lehetősége volt, hogy valakit elvegyen feleségül. Vette egyszerűen a telefonkönyvet, és valakit felhívott -- ezt utólag tudtam meg. (Főként szép nevű hölgyeket hívott, és nyíltan elmondta a szándékát. Végül valaki kötélnek állt.) Kiment egy amerikai nővel New York mellé, New Jerseybe. Ez már úgy 1940-ben vagy 1941-ben volt. Orvos nem nagyon lehetett, mert

el kellett volna ismertetnie a diplomáját. Közben, 1942-ben Amerika belépett a háborúba. Ő azonnal jelentkezett önkéntesnek -- mint utólag megtudtam --, azért, mert úgyis megkapta volna a behívót, de kellett neki az önkéntesség, hogy hamarabb megkapja az amerikai állampolgárságot. A háborúban már elismerték a diplomáját, orvos lehetett, és Németországba került, a német frontra. Meséli nekem a következőt: "Ha három évvel azelőtt láttam volna egy SS katonát, a nadrágomba csináltam volna." Soha nem mondta, hogy Németország melyik részében volt, de mint őrnagy kapott egy kis körzetet, ahol ő volt a főparancsnok orvosi szempontból. Különböző kommandók voltak, hogy a náci SS tiszteket elkapják, és berakják egy bizonyos börtönnek nevezett koncentrációs táborba. Az ő körzetében volt az SS tiszteknek egy ilyen börtöne. Már messziről, mikor az SS generálisok meglátták, hogy jött az amerikai tiszt inspekcióna, álltak vigyázzba s ordították: "Achtung!", pedig néhány évvel azelőtt ő reszketett egy kis SS katonától. A háború után visszament Amerikába, és orvosként működött egészen haláláig. Feleségével élt, gyerekek nem volt. [1981-ben halt meg San Antonióban.]